

RETEN PÅ BORNHOLM DELDOM

afsagt den 28. maj 2018

Sag BS [REDACTED]

KM [REDACTED]
(advokat Søren Nørkær Hansen)

mod

[REDACTED] A/S
(advokat Håkun Djurhuus)

og

E [REDACTED]
(advokat Jacob Fenger)

Denne afgørelse er truffet af dommer Andreas Bøgsted-Møller.

Sagens baggrund og parternes påstande

Sagen er anlagt den 7. juni 2017.

Denne deldom vedrører spørgsmålet om objektivt ansvar for skader som følge af brud på en fjernvarmeforsyningsledning samt spørgsmålet om et eventuelt ansvarsforældelse.

Sagsøgeren, KM [REDACTED] har nedlagt følgende påstand under delhovedforhandlingen:

1. De sagsøgte er solidarisk eller individuelt (efter rettens skøn) erstatningsansvarlige på objektivt grundlag for vandskaden på sagsøgers ejendom beliggende [REDACTED]

2. Uanset udfaldet af påstand 1, er sagsøgers eventuelle erstatningskrav for vandskaden på sagsøgers ejendom beliggende [REDACTED] ikke forældet.

Sagsøgte 1, [REDACTED] A/S, har påstået frifindelse for sagsøgerens påstand samt for den af sagsøgte 2 nedlagte påstand.

Sagsøgte 2, [REDACTED] har påstået frifindelse for sagsøgerens påstand samt overfor sagsøgte 1 nedlagt påstand om friholdelse fra det ansvar, sagsøgte 2 måtte blive pålagt i forhold til sagsøgeren.

Dommen indeholder ikke en fuldstændig sagsfremstilling, jf. retsplejelovens § 218 a.

Oplysningerne i sagen

Sagsøgeren er ejer af ejendommen beliggende [REDACTED]

Den 27. september 2016 blev der konstateret omfattende vandskader på ejendommen. Skaderne konstateredes at hidrøre fra brud på et fjernvarmerør, der var nedgravet umiddelbart uden for ejendommen.

Der har under sagen været foretaget syn og skøn vedrørende et rørstykke, der af sagsøgte 1 var opgravet udenfor ejendommen.

Af skønserklæring af 19. januar 2018 fremgår blandt andet:

"8. Faktuelle oplysninger

Sagen drejer sig om vandskader, der antages at være forårsaget af en utæt fjernvarmeledning. Dette syn og skøn vedrører klarlæggelse af årsager/årsagerne til bruddet på fjernvarmeledningen.

Der henvises til de i sagen udvekslede processkrifter med tilhørende bilag, oplistet under punkt 19 nedenfor.

9. Generelt om skønsforretningen

Det af sagen omhandlede rørstykke er sikret og opbevares af [REDACTED]. Det overlades til skønsmanden at vurdere, hvorvidt der skal gennemføres syn- og skønsforretning på Bornholm. Et alternativ hertil kunne være,

at rørstykket sendes til skønsmanden med henblik på dennes nærmere undersøgelser, hvorefter der gennemføres en telefonisk syns- og skønsforretning i sagen.

10. Spørgsmål fra rekvirenten

Spørgsmål fra rekvirenten skal anføres fortløbende og være nummeret (1, 2, 3 osv.). Skønsmandens svar skal anføres under hvert enkelt spørgsmål.

Spørgsmål 1:

Syns- og skønsmanden anmodes om, efter besigtigelse af rørstykket og gennemgang af sagens bilag herunder billedmateriale, at vurdere årsagen til rørbruddet, herunder hvorvidt bruddet sandsynligvis skyldes brud på isoleringsbelægning omkring rør, med efterfølgende gennemtæring til følge, brud på selve røret som følge af en ydre fysisk påvirkning fra en spids genstand herunder eksempelvis et vejarbejderspyd eller lignende.

Svar på spørgsmål 1:

Undersøgelsen af den indleverede rørprøve er beskrevet i bilag 1. Konklusionen på vores undersøgelse og gennemgang af sagens bilag medfører, at jeg konkluderer følgende:

Undersøgelsen af den indleverede rørprøve viser, at lækagen i røret skyldes udefrakommende korrosionsangreb. Dette, sammenholdt med den skade, der er set på den ydre isoleringskappe og det underliggende skum, bevirker, at den mest sandsynlige skadesårsag vurderes at være, at skaden på den ydre isoleringskappe har bevirket, at vand fra jorden har kunnet trænge ind i isoleringen og er kommet ind til den udvendige overflade af fjernvarmerøret, hvor der er sket korrosion. Korrosionen har bevirket en reduktion i godstykkelser og til sidst en lækage i røret.

Det har ikke været muligt at fastslå, hvad der har forårsaget skaden på den ydre isoleringskappe.

Spørgsmål 2:

Skønsmanden anmodes om, såfremt dette måtte være muligt, at skønne, hvornår skaden på isolering/rør i givet fald må antages at være sket.

Svar på spørgsmål 2:

Til besvarelse af spørgsmål 2 må der antages en række forhold.

- Korrosionen er forløbet lineært siden initieringen

- Fjernvarmerøret har en initial godstykkelse på 2,1 mm (målt på ikke angrebne områder på rørprøve)

Det antages ydermere, at korrosionshastigheden har været 0,1 – 0,2 mm/år, hvilket er en plausibel korrosionshastighed for ulegeret stål.

Hvis ovenstående antagelser anvendes, kan det beregnes, at gennemtæringen af fjernvarmerøret med en godstykkelse på 2,1 mm vil tage ca. 20 år, hvis der antages en korrosionshastighed på 0,1 mm/år og gennemtæringen vil tage ca. 10 år, hvis der antages en korrosionshastighed på 0,2 mm/år.

Hvis det antages, at vandet er trængt ind til metaloverfladen og korrosionen er initieret umiddelbart efter at skaden på den ydre isoleringskappe er sket, er det skønsmandens vurdering, at skaden er sket for 10 – 20 år siden.

Spørgsmål 3:

Skønsmanden anmodes om, i det omfang dette måtte være muligt, at vurdere vandtabet efter det fysiske brud på røret, gerne opgjort som vandtab pr. måned.

Svar på spørgsmål 3:

Til vurdering af vandtabet igennem den observerede lækage har vi foretaget en opmåling af den observerede lækage og fundet, at der er tale om en rektangulær lækage med en størrelse på ca. 2 mm x 9 mm.

Det blev under skønsmødet oplyst at trykket i fjernvarmesystemet var 2 – 4 bar (svarende til 20 – 40 meter vandsøjle).

For at kunne fortage beregningen, er det nødvendigt at gøre følgende antagelser:

- Udstrømningen af vandet antages at ske til fri luft (altså at der ikke er modstand i isoleringskappen og den omliggende jord)

Beregningen af, hvor stort et vandtab der kan være igennem et hul med en dimension på 2 mm x 9 mm, kan foretages vha. følgende hjemmeside: <http://beregning.uponor.dk/udstromning>. Dette giver en vandudstrømning på 0,22 – 0,31 l/sec, hvilket på månedsbasis vil give vandtab på 570 – 800 m³/måned.

De teoretisk beregnede vandmængder skal tages med mange forbehold og dette er også baggrunden for at EnergiTjenesten i deres rapport (bilag 6) har antaget, at udstrømningen er 0,005 l/sec, hvilket giver en udstrømmende vandmængde på 13 m³/måned.

Som det fremgår af ovenstående, er der mange usikkerhedsmomenter i beregningen af vandtabet og usikkerheden er så stor, at besvarelsen af spørgsmålet er vanskelig og det er skønsmandens vurdering at det reelle vandtab er et sted imellem det teoretisk beregnede og værdien angivet af EnergiTjenesten.

Spørgsmål 4:

Skønsmanden anmodes om, i det omfang dette teknisk set måtte være muligt, eventuelt på baggrund af fotos, vidneudsagn eller skønsmandens egne observationer, at vurdere, hvorvidt en ydre fysisk påvirkning af rørets isolering eller selve røret er kommet fra oven, fra siden eller nedefra.

Svar på spørgsmål 4:

I den rørprøve skønsmanden har modtaget er det ikke markeret, hvorledes røret var positioneret ved opgravningen og der er desværre der heller ikke andre mærker på den indleverede rørprøve, der kan hjælpe med denne positionering.

Der er derfor nødvendigt at anvende det udleverede fotomateriale samt vidneforklaringer. Ved forstørrelse af billeder i bilag 12.4: "Billeder af opgravet rør med markering den 27. september 2016" vurderer skønsmanden, at den udvendige skade på isoleringskappen er markeret til at være kl ca. 11.45 og skønsmanden vurderer skaden til at være kommet ovenfra.

Det er fra P [REDACTED] i vidneudsagn (bilag 4) angivet, at der skulle være to huller i isoleringskappen, men den rørprøve skønsmanden har modtaget indeholder kun en skade på den ydre isoleringskappe. Billedet i bilag 12.4 henviser også kun til en skade på røret. Skønsmanden har kun vurderet det hul, der er i den indleverede rørprøve.

Bilag 1

Undersøgelse af indleveret rørprøve

For at belyse årsagen til lækagen på den indleverede rørprøve, er der foretaget følgende undersøgelser:

1. Visuel vurdering af rørprøve som modtaget

2. Demontering af isolering
3. Visuel vurdering af blotlagt fjernvarmerør
4. Langsgående gennemskæring af fjernvarmerør
5. Visuel vurdering af indersiden af fjernvarmerør
6. Afrensning af oxidlag på indersiden af fjernvarmerør og fornyet visuel vurdering

I forbindelse med de visuelle vurderinger, er der taget en række billeder. Disse billeder kan ses sidst i bilag 1.

Visuel vurdering af rørprøve som modtaget

Den modtagne rørprøve fremgår af figur 1. Rørprøven er et præisolereet rør med en længde på 600 mm og med en ydre diameter på 100 mm. Ved den visuelle vurdering blev der bemærket et næsten kvadratisk hul/skade i den yderste kappe af det præisolerede rør (se figur 2). Skaden i den yderste kappe var ca. 10 x 10 mm.

Da siderne omkring skaden var trykket ind mod selve røret, vurderes det, at skaden er sket fra en udefrakommende genstand. Det kan ikke ud fra rørprøven fastslås, hvad der har forårsaget skaden på den ydre isoleringskappe.

Udover den kvadratiske skade, blev det bemærket, at røret var afisolereet ca. 200 mm i den ene ende og at fjernvarmerøret her var fritlagt. I den anden ende var der foretaget et rundgående snit i den udvendige isoleringskappe, men der var ikke foretaget afisolering af røret i dette område.

Udover den ovennævnte skade på den udvendige isoleringskappe og afisoleringen blev der ikke bemærket udvendige skader på den udvendige isoleringskappe.

Demontering af isolering

For nærmere at kunne undersøge røret, er der foretaget opskæring af den udvendige isoleringskappe og det underliggende skum med kniv.

Visuel vurdering af blotlagt fjernvarmerør

Udseendet af fjernvarmerøret efter fjernelse af isoleringen ses i figur 3 – 4. Der ses en skade i isoleringsskummet i forbindelse med den kvadratiske skade, der blev observeret på den ydre isoleringskappe.

I umiddelbar nærhed af denne skade ses kraftige udefrakommende korrosionsangreb på fjernvarmerøret og der ses ligeledes gennemtæring/lækage af røret. Den udvendige korrosion ses på ca. 150 mm af den

udvendige side af fjernvarmerøret, mens resten af fjernvarmerøret i prøven ikke er angrebet.

Langsgående gennemskæring af fjernvarmerør

For at kunne vurdere fjernvarmesiden i den indleverede rørprøve, er der foretaget langsgående gennemskæring af rørprøven. Gennemskæringen er foretaget med båndsav, uden anvendelse af smøreolie.

Visuel vurdering af fjernvarmerør

Vandsiden i fjernvarmerøret er vist i figur 5. Som det ses er overfladen i røret dækket af en sort belægning. Der er ikke foretaget en kemisk analyse af denne belægning, men vi er overbevist om, at der er tale om en magnetit belægning (Fe_3O_4). Denne belægning på vandsiden er en ønsket belægning, da den beskytter mod korrosion fra fjernvarmevandet. Der er ikke bemærket indefra kommende korrosionsangreb.

Visuel vurdering af afrenset overflade

Der er foretaget en kemisk afrensning af magnetitlaget på den indvendige overflade samt korrosionsprodukterne på den udvendige overflade.

Udseendet af den afrensede overflade ses i figur 6 og metaloverfladen viser ingen tegn på indefra kommende korrosionsangreb.

Opsummering/konklusion

Undersøgelsen af den indleverede rørprøve viser, at lækagen i røret skyldes udefrakommende korrosionsangreb. Dette sammenholdt med den skade, der er set på den ydre isoleringskappe og det underliggende skum, bevirker, at den mest sandsynlige skadesårsag vurderes til at være, at skaden på den ydre isoleringskappe har bevirket, at vand fra jorden har kunnet trænge ind i isoleringen, og er kommet ind til den udvendige overflade af fjernvarmerøret, hvor der er sket korrosion. Korrosionen har bevirket en reduktion i godstykkelsen og til sidst en lækage i røret.

Det har ikke været muligt at fastslå, hvad der har forårsaget skaden på den ydre isoleringskappe.

Figur 1 Rørprøve som modtaget.

Figur 2 Skade på isoleringskappe på indleveret rør.

Figur 3 Fjernvarmerør efter demontering af isolering.
Skade i isoleringsskum

Figur 4 Nærbillede af skade på fjernvarmerør.

Lækage i fjernvarmerør

Skade i isoleringsskum ses under det kvadratiske hul i yderste isoleringskappe

Figur 5 Vandsiden i fjernvarmerør.

Lækage

Figur 6 Vandsiden i fjernvarmerør efter afrensning af magnetit.

Udefrakommende korrosionsangreb, der har bevirket en markant reduktion i godstykkelsen.”.

Forklaringer

Der er afgivet partsforklaring af M [REDACTED] samt vidneforklaring af S [REDACTED] P [REDACTED] J [REDACTED]. Der er foretaget afhjæmning af skønsmand Søren [REDACTED].

M [REDACTED] har forklaret blandt andet, at han er direktør og medejer af virksomheden KM [REDACTED]. Virksomheden har haft som formål at investere i ejendomme på Bornholm. Ejendommen [REDACTED] er den første, og indtil videre eneste, ejendom, virksomheden har købt. Ejendommen blev købt for cirka 500.000 kroner. Den 26. september 2016 blev han ringet op af P [REDACTED] der fortalte, at hun havde opdaget vandskader på ejendommen. P [REDACTED] var tidligere forpagter af [REDACTED] og havde opdaget skaden i forbindelse med en fremvisning af ejendommen, som KM [REDACTED] forsøgte at sælge. Baggrunden for salget af ejendommen var, at P [REDACTED] ikke ønskede at fortsætte som forpagter. Han kørte straks til ejendommen og kunne konstatere, at kælderen var våd, og at væggene i kælderen var skoldhede og fugtige. Udenfor kunne han mærke, at jorden var varm og fugtig lige omkring, hvor røret lå. Han kontaktede BE [REDACTED] og J [REDACTED] fra BE [REDACTED] kom kort efter til stedet for at vurdere skaden. Han fik at vide, at BE [REDACTED] ville påbegynde en udbedring hurtigst muligt. Den følgende dag tog han ud til ejendommen igen. Da han ankom, var røret gravet frit, og han kunne se, at der fossede vand ud af røret, og en lille ”flod” flød ned bakken, som bygningen ligger på. Kort efter hans ankomst fik BE [REDACTED] folk lukket for vandet og gik i gang med at reparere røret. Han tog nogle fotografier undervejs. Der var netop blevet lukket for vandet, da fotografiet i bilag 12.4 blev optaget., men der pibler stadig lidt vand ud af røret. Han har selv lavet markeringerne med pile på fotografiet. Den røde pil angiver stedet på røret, hvor hullet i isoleringskappen var, og de blå pile angiver steder, hvor ringe i vandet viser, at der var yderligere huller i røret. Det stykke af røret, som de blå pile peger på, er ikke fremlagt som bevis i sagen, da det er forsvundet efter BE [REDACTED]s reparation. Han fik at vide af en af mændene fra BE [REDACTED] at der

inden for de seneste måneder forinden var foretaget trykprøve på kommunens rør i [REDACTED] by. Såfremt et brolæggerspyd skulle have forårsaget hullet, skulle spyddet være sat ned i jorden i en meget usandsynlig vinkel i forhold til husmuren og brønd mellem kantstenen og huset. Det varme vand, der er fosset ind under ejendommen har ødelagt ejendommens kælder. Vandet under kælderen er fordampet op gennem bygningen og har fået gulvene i kælderen til at slå op. Hele kælderen var varm og fugtig i tre uger, efter de opdagede skaden. I fjernvarmekælderen begyndte væggene at slå ud, og der trænger her stadig vand op gennem gulvet den dag i dag. Han kan ikke huske, hvornår han senest havde besøgt ejendommen forud for den 27. september 2016. Han kan ikke huske, hvilke af de fremlagte fotografier, der er taget af ham, og hvilke der er taget af P [REDACTED]. Han ved ikke, hvilken funktion brønden på fotografiet i bilag 12.5 har, eller om den hører til ejendommen. Han ved ikke, hvornår brønden er etableret, men det er ikke for nyligt. Det er rigtigt, at der har løbet en kantsten lige ved brønden.

S [REDACTED] har forklaret blandt andet, at han er uddannet elektriker, men at han siden 1989 har arbejdet med fjernvarme. Han er afdelingsleder for BE [REDACTED] decentrale varmekæder. Hans daglige arbejde består i at sikre, at værkerne fungerer. BE [REDACTED] overvåger ledningerne i [REDACTED] med thermofotografering. De har ikke konstateret problemer i [REDACTED] for nyligt. Fjernvarmevandet er under daglig kontrol, og fjernvarmerørene beskyttes mod korrosion ved behandling af vandet i rørene. Hver tredje måned føres der eksternt tilsyn, der kontrollerer at de anvendte instrumenter til kontrol og behandling fungerer. [REDACTED] varmekærk blev anlagt i 1986, hvor alle hovedledninger blev anlagt. Det beskadigede rør er en stikledning. Det blev lagt i 2002. Fabrikanterne af både hovedledninger og stikledninger angiver, at rørenes levetid er mindst 50 år. BE [REDACTED] har 300 km fjernvarmerør på Bornholm. I [REDACTED] har de cirka 7 km hovedledninger og cirka 5,5 km stikledninger. Lægning af ledninger foretages ikke af BE [REDACTED] selv, men af eksterne entreprenører. En stikledning som den beskadigede vil ligge med toppen af isoleringskappen 60-70 cm under terræn. Der lægges finkornet grus omkring røret. Ledningerne lægges efter Dansk Standard 475. Et vandtab på 30 m³ om måneden er ikke usædvanligt for et værk, som det i [REDACTED]. Når BE [REDACTED] registrerer et ekstraordinært vandtab, forsøger de at finde frem til årsagen og få udbedret skaden. Hvis sagen haster, udbedrer de typisk selv skaderne. Ellers hyrer de eksterne entreprenører. Stigningen til 50 m³ om måneden er stor nok til, at BE [REDACTED] vil reagere på det. I den konkrete situation fandt BE [REDACTED] en anden skade på ledningsnettet, som de troede var skyld i det forhøjede vandtab. BE [REDACTED] bliver sædvanligvis kontaktet af entreprenører, der skal udføre gravninger i områder, hvor de har ledninger liggende, da entreprenørerne er forpligtet til at tjekke ledningsejerregistret og søge om tilladelse, inden de udfører gravearbejder på steder, hvor der ligger ledninger. Det beskadigede rør er lavet af ulegeret stål. Kvaliteten er bedre, end den ville være, hvis den var lagt i dag, hvor man forment ville have lagt et rør af PEX/plastik.

BE [redacted] udfører aldrig trykprøver på ledningsnet, der går ud til forbrugere. Der trykprøves kun, når et helt nyt anlæg er anlagt, og inden det tages i brug. Der er et almindeligt driftstryk i ledningsnettet, som sikrer vandets cirkulation. Han var ikke selv til stede under reparationsarbejdet på det beskadigede rør.

P [redacted] har forklaret blandt andet, at hun tidligere var forpagter af [redacted]. Hun har ikke længere relation til [redacted]. Hun opdagede skaden i forbindelse med en fremvisning af ejendommen til en potentiel køber. Hun udførte jævnligt fremvisninger af ejendommen i perioden op til, skaden blev opdaget. Da hun under fremvisningen den 26. september 2016 kom ned i kælderen, var der varmt og fugtigt som i en sauna. Der var vand på gulvet, og vandperler trængte ud gennem malingen på væggene, som var brandvarme. Hun ringede straks til M [redacted] og orienterede ham. Hun kørte ud til ejendommen næste morgen, hvor fire mænd var i gang med reparationen. Der var gravet op, for at de kunne komme til røret, og der stod en "gejser" af vand op fra røret. En af mændene viste hende, at der var flere huller i røret og fortalte hende, at skaden skyldtes tæring af røret. Der var kun ét hul i isoleringskappen, men adskillige huller i det stykke af røret, der nu er forsvundet. Ja [redacted] fra BE [redacted] var til stede, men det var ikke ham, der viste hende røret og hullerne. Der kom kun en kraftig vandstråle op af et enkelt af hullerne i røret. Hun optog nogle fotografier, da hun tænkte, det kunne være relevant i forhold til forsikring. De pile, der er tegnet på bilag 12.4, passer med, hvor hun så huller i røret.

Ja [redacted] har forklaret blandt andet, at han er VVS-uddannet og har arbejdet med fjernvarme siden 2009. Han arbejder for BE [redacted] og han har arbejdet sammen med Søren [redacted] siden han begyndte at arbejde med fjernvarme. Han var med til at forberede reparationen, men han foretog ikke selv svejsearbejdet. Han var til stede, da vandstrålen stod op fra røret. Den almindelige procedure ved en skade på en ledning er, at der lukkes for vandet på ledningen, hvorefter der skæres hul på røret for at få trykket væk og vandet ud af røret. Det var denne fremgangsmåde, der var årsag til den vandstråle, der stod op fra røret. Grunden til at man har skåret et længere stykke af røret af er, at det pågældende rør var let buet, og når det skæres over, vil de to åbne ender derfor typisk søge at rette sig ud. For at få en mindre skarp bue, skæres et længere stykke af røret af, inden enderne samles med en muffe. Der var ikke andre huller i røret, end det der var ved hullet i isoleringskappen. Han ved ikke, hvornår der er lavet helleanlæg eller fortov på vejen foran kroen. At røret er "tyndvægget" betyder blot, at det er et rør, der er velegnet til at kunne svejses i. Det er et normalt rør til formålet.

Skønsmand Søren [redacted] har vedstået sin skønserklæring og forklaret blandt andet, at skaden på røret efter hans vurdering skyldes, at en udefrakommende genstand har lavet det firkantede hul i isoleringskappen. Hullet i selve røret er herefter opstået ved korrosion på grund af den manglende isolering.

Han kan ikke afvise, at hullet i isoleringskappen er lavet med et brolæggerspyd. Han er ikke nok inde i danske standarder for nedlægning af ledninger til at kunne udtale sig om, hvorvidt grus eller lignende, der er lagt omkring ledningen ved lægningen, vil kunne have forårsaget skaden på isoleringskappen. Der var kun ét hul i det rørstykke, han har modtaget. Korrosionshastigheden i skønserklæringen på 0,1-0,2 mm pr. år er angivet ud fra erfaringstal for ulegeret stål, der udsættes for et vandigt miljø. Korrosionshastigheden er lineær og afhænger nærmere af vandets miljø. Er der meget salt i vandet, vil man være tættere på 0,2 mm pr. år, hvorimod man med almindeligt brugsvand vil være nærmere 0,1 mm pr. år. Ud fra fotografiet i bilag 12.4 har han vurderet, at skaden er sket oppefra og har ramt ned i røret i en vinkel cirka "kl. 11.45". Fotografiet har ikke været optimalt i forhold til en vurdering af vinklen.

Parternes synspunkter

KM [REDACTED] har i sit påstandsdokument anført blandt andet:

"Under delhovedforhandlingen i nærværende sag skal retten overordnet tage stilling til to hovedspørgsmål:

1) Skal den konstaterede skade på KM [REDACTED] ejendom dækkes af De sagsøgte solidarisk eller individuelt på objektiv grundlag, da De Sagsøgte har været nærmest til at indregne risikoen for skadens opståen i deres forretning?

2) Skal forældelsesfristen regnes fra tidspunktet for den skadevoldende handling, fra skadens indtræden eller på helt anden vis, og medfører svaret på dette spørgsmål i givet fald at KM [REDACTED] erstatningskrav, er ultimativt forældet.

Det er KM [REDACTED] opfattelse, at spørgsmål 1 i henhold til retspraksis skal besvares bekræftende, og at spørgsmål 2 skal besvares negativt, da ingen har udtalt sig med sikkerhed omkring det skadevoldende tidspunkt, og fordi retspraksis i så tilfælde støtter, at forældelsesfristen først regnes fra skadens indtræden.

Bemærkninger til De Sagsøgtes seneste processkrifter

Som overordnet hovedanbringende har BE [REDACTED] gjort gældende, at der ikke er dokumenteret det fornødne ansvarsgrundlag til pådømmelse af erstatningsansvar, jf. side 3 og svarskriftet pkt. 3.1-3.3 og 3.5.

BE [REDACTED] har suppleret dette i deres processkrift side 2, og tilkendegivet, at det er deres opfattelse, at der ikke er dokumenteret forhold, som kan føre til en skærpelse af ansvarsnormen.

Dette bestrides.

KM [redacted] gør overordnet gældende, at når De Sagsøgte ikke kan dokumentere en anden skadesårsag, er hele formålet med det i praksis bestemte objektive ansvar at fjerne ansvarsbyrden fra de parter (private), som ikke har mulighed for at indregne sådanne hændelige skader i deres drift.

Det gøres i den forbindelse gældende, at der på ingen måde ved skønserklæringen er dokumenteret en alternativ skadesårsag, idet skønsmandens skøn er forbundet med så stor usikkerhed, at det ikke kan lægges til grund for retten som dokumentation for andet end en hændelig opstået skade, som falder under den i praksis fastsatte skærpede ansvarsnorm. Der henvises til de yderligere anbringender og bemærkninger nedenfor under Ad 1).

BE [redacted] har på ny i processkriftet side 3-4 lagt til grund, at skønsrapporten kan tages til indtægt for, at den mest sandsynlige skadesårsag er et brolæggerspyd.

Dette bestrides fortsat som udokumenteret særligt henset til, at hverken BE [redacted] eller BF [redacted] som er nærmest til at kunne dokumentere dette, har fremlagt nogen dokumentation for, at sådant arbejde nogensinde er udført på stedet.

Yderligere bestrides det, som angivet af BE [redacted] at skønserklæringen kan udlægges som om skaden på isoleringskappen kommer lige oppe fra. Skønsmanden tilkendegiver netop kl. 11.45 for at præcisere, at nok er skaden (måske) sket oppefra, men det er i en vinkel, som må antages på baggrund af klokkeslættet at være i en vinkel på mellem 30-45 grader, og altså ikke lige oppefra. Det gøres som tidligere nævnt gældende, at det grundet ejendommens og kantstenens placering slet ikke er muligt at indføre et brolæggerspyd i den vinkel.

De sagsøgte har tillige i deres processkrifter hhv. på side 3 (BE [redacted]) og side 2 (BF [redacted]) gjort gældende, at selv for det tilfælde, at der gælder et objektivt ansvar, er kravet forældet på baggrund af den ultimative forældelsesfrist på 10 år.

Dette bestrides.

Det forudsættes, at de sagsøgte henviser til forældelseslovens § 3, stk. 3, nr. 2.

Det gøres overordnet gældende, at anvendelse af denne bestemmelse forudsætter en "skadevoldende handling", og at en sådan skadevoldende handling netop ikke er dokumenteret.

Der henvises i øvrigt til anbringender nedenfor under Ad 2).

Yderligere bemærkninger og anbringender i forhold til skønserklæringen

Skønsmanden har som tidligere nævnt overordnet tilkendegivet, at hullet i det undersøgte rørstykke skyldes en ikke definerbar ydre påvirkning af isoleringskappen i en skæv vinkel oppefra, som i løbet af de sidste 10-20 år har ført til et korrosionsbaseret hul i forsyningsrøret.

Det gøres gældende, at skønsmanden netop understreger i sin erklæring, at der ikke er grundlag for at konstatere andet, end at der er tale om en udefra kommende påvirkning af isoleringskappen.

Skønsmanden har altså heller ikke kunnet konstatere (hvilket BE [REDACTED] har indlagt som en given forudsætning i svarskriftet pkt. 2.2-2.5 og i proceskrift I), at skaden på fjernvarmerøret er sket som følge af et brolæggerspyd.

Det gøres gældende, at det forhold, at skaden efter skønsmandens opfattelse skyldes en ydre påvirkning af isoleringskappen, heller ikke frikender de sagsøgte, da den ydre påvirkning kan skyldes særdeles mange forhold, som må indregnes under den vedligeholdelsespligt, som påhviler de sagsøgte, jf. nedenfor under Ad 1)

Det bemærkes yderligere, at skønsmandens udtalelse helt naturligt er baseret på en række antagelser, som han ikke har nogen mulighed for at vide er korrekte.

Skønsmanden har eksempelvis indlagt som forudsætning, at skaden er sket efter nedlæggelsen af røret, men dette foreligger der ingen dokumentation for, og skaden kan ligeså vel være opstået i forbindelse med nedlæggelsen af fjernvarmerøret. I så tilfælde kan der ligeså sandsynligt argumenteres for, at det er BE [REDACTED] som har etableret rørføringen, der har handlet ansvarspådragende.

Skønsmanden har yderligere konkret ikke taget stilling til, hvorvidt skaden kan skyldes et brolæggerspyd, sandsynligvis fordi der ingen indikation er på, at dette er muligt, eller ville lave den type af hul.

Skønsmanden udtaler videre, at: I umiddelbar nærhed af denne skade ses kraftige udefrakommende korrosionsangreb på fjernvarmerøret og der ses ligeledes gennemtæring/lækage af røret. Den udvendige korrosion ses på ca. 150 mm af den udvendige side af fjernvarmerøret, mens resten af fjernvarmerøret i prøven ikke er angrebet.

Det må forudsættes, at de øvrige omtalte korrosionssangreb ikke dermed kan siges at være forårsaget af det ene hul i isoleringskappen.

Det er endvidere sandsynligt, at der har været lignende skader i den del af røret, som BE [redacted] uden forudgående aftale har valgt at destruere, inden skadelidte havde mulighed for at undersøge dette(!). Skaderne er således mere end 15 centimeter fra hullet i isoleringskappen, og kan ikke antages at skyldes samme forhold. Det understreges på ny og gøres gældende, at det manglende bevis må komme de sagsøgte processuelt til skade.

Der fremlægges som bilag 14 et billede fra den efterfølgende svejsning af røret, hvor af det tydeligt fremgår, at svejsning foregår særdeles langt fra åstedet på det fjernede stykke rør. Dette sandsynliggør yderligere, at de skader, som var at finde andre steder på røret, ikke skyldes den skade, som skønsmanden har fået mulighed for at undersøge.

Det bemærkes videre, at det forhold, at korrosionshullet er opstået så langt fra selve bruddet af isoleringskappen endvidere kunne indikere, at isoleringskappen ikke har været tæt nok monteret på røret.

Alle de skitserede forhold, hører under de forhold, som de sagsøgte har været nærmest til at sikre (og er forpligtet til at tilsikre) ikke opstår.

Det gøres således samlet gældende, at det eneste skønserklæringen dokumenterer er, at der på et ikke nærmere definerbart tidspunkt har været en ikke nærmere definerbar påvirkning af fjernvarmerøret, som muligvis kan have lagt grobunden for den senere opståede korrosionsskade.

En så ukonkret konklusion, kan på ingen måde fjerne det ulovbestemte objektive ansvar, jf. umiddelbart nedenfor.

Ad 1) Objektivt ansvar

Det gøres overordnet gældende, at retspraksis fastslår et ulovbestemt objektivt ansvar for rørska-der som den foreliggende.

Hele formålet med at pålægge ledningsejere et objektivet ansvar er at friholde borgere for en urimelig udgift til dækning af skader, som de på ingen måde har nogen mulighed for at indregne i deres privat- eller erhvervsøkonomi.

I det objektive ansvar ligger videre indarbejdet, at bevisbyrden for at en skades opståen ikke skyldes eksempelvis vedligeholdelsesmangler eller fejl ved etableringen ligger hos ledningsejeren. I modsat fald ville formålet med den foreliggende retspraksis være illusorisk, hvis det var op til den skadelidte at dokumentere, at en skade ikke skyldes andre forhold, end de som ledningsejeren med rette kunne indregne i sin drift af ledningsnettet.

Det understreges på ny, med henvisning til redegørelsen for skønserklæringen ovenfor og de under sagen fremlagte processkrifter, at det er totalt udokumenteret, at skaden på fjernvarmeledningen skyldes udefrakommende forhold, som ikke ligger inden for de forhold, som det er op til ledningsejeren at indregne i sin drift.

Selv for det tilfælde, at retten måtte komme frem til, at skaden skyldes en selvstændigt virkende tredjemand (uanset at en sådan er ukendt og udokumenteret), så gøres det gældende, at det i henhold til den strenge retspraksis må være de sagsøgte, som skal erstatte KM for den opståede skade, og herefter er henvist til at gøre kravet gældende over for denne ukendte tredjemand.

Det forekommer åbenbart urimeligt med henvisning til det i praksis fastslåede objektive ansvar, at det er KM som i så tilfælde skal videreføre kravet til en påstået og ukendt tredjemand, hvis eksistens end ikke er dokumenteret ved skønserklæringen. Tillige med de indledende bemærkninger vil en sådan afgørelse gøre det objektive ansvar illusorisk.

Både BE og E hæfter sig ved formuleringen "...skaden er sket fra en udefrakommende genstand" i skønserklæringen, men forholder sig ikke til, hvad en sådan udefrakommende påvirkning og/eller genstand kunne være. Hvis eksempelvis et dyr havde bidt sig igennem isoleringskappen, forekommer det helt åbenbart, at en sådan skade må høre til de hændelige forhold, som det gennem det objektive ansvar er pålagt ledningsejere at dække.

Det gøres gældende, at der ikke fremlagt er nogen dokumentation, som skulle gøre ovenstående scenarie mindre sandsynligt, end at skaden skulle være påført af en selvstændigt virkende tredjemand (f.eks. en brolægger). Derimod har KM fremlagt billedokumentation, som klart

dokumenterer, at scenariet med en brolægger er åbenbart usandsynligt, fordi det ville være nødvendigt at banke brolæggespyddet gennem kantstenen fra en vinkel inde fra Ejendommen(!), for at påføre den skade, der er sket.

Trods løbende opfordringer hertil har de sagsøgte heller ikke kunnet dokumentere, at der på noget tidspunkt er udført arbejde, herunder brolægningsarbejde på vejen ved Ejendommen.

Omvendt har KM ved selvsyn kunnet konstatere, at det er overordentligt usandsynligt, at skaden kan skyldes et brolæggerspyd, idet vinklen som det konkrete hul i isoleringskappen er udført i gør, at dette skulle være kommet ind fra siden og i vinkel, som er blokeret af Ejendommens beliggende, jf. billederne i bilag 12.

Yderligere gøres det gældende, at det fremgår direkte af billederne som refereres umiddelbart nedenfor i bilag 12, at der ikke var tale om kun ét hul på forsyningsledningen men flere flere huller, som efter KM opfattelse alene kan skyldes løbende tæring og manglende vedligehold af forsyningsledningen. Hullerne har sandsynligvis været placeret på den del af røret som BE har valgt at destruere uden forudgående tilladelse eller aftale med skadelidte KM

Til illustration af disse forhold er fremlagt følgende billeder (redegørelse gentaget fra stævningen)

Bilag 12.1 - Vej ved skadestedet, lige før udgravningen den 27. september 2016

KM foto fra på hjørnet af og Der bemærkes ingen synlige tegn på vejarbejde, dvs. ingen vejlapninger.

Bilag 12.2 - Dæksel ved / Rendesten over rørskade lige før udgravning den 27. september 2016

KM foto som viser, at rendesten/asfalt ligger lige over brønden og væggen umiddelbart op til skadesstedet.

Bilag 12.3 - Skadested efter udgravning - hjørnet af og den 27. september 2016

KM foto af skadesstedet efter opgravning og reparation af rør.

Bilag 12.4 - Billeder af opgravet rør med markeringer den 27. september 2016

P[redacted] foto af det opgravede forsyningsrør. Den røde pil markerer påståede jordspydhul. Det bemærkes, at indgangshullet er skråt fra siden ind mod Ejendommen fra en vinkel, hvor det ikke er muligt at isætte et jordspyd/. De blå pile markerer ringe i vandet fra tre øvrige huller i røret.

Det bemærkes videre, at isoleringskappen er skåret lige oppefra.

Bilag 12.5 – Billede efter BE[redacted]rørsvejsning den 27. september 2016
Skaden ligger lige ved brønd og husmur og direkte under kantsten og asfalt. Det påståede jordspyd skulle således have været banket ned igennem kantsten, asfalt eller fra siden ved nedløbsbrønd og husmur. Det gøres gældende, at dette ikke er realistisk.

Det bemærkes også, at rørene er svejset flere steder, og at der ikke er tegn på, at man har gjort noget for en sikre en eventuelt fremtidig korrosion, ved at lade de gamle rør blive.

Bilag 12.6 - Billede af optaget rør fra 28. september 2016 har forårsaget skaden. BE[redacted] foto, som blev fremsendt med påstand om at det er et jordspyd, der har forårsaget skaden. Det bemærkes, at hullet her, ikke ser ud til at være gennemgående, samt at udskæring sidder forskudt i forhold til hullet. Dette støtter KM[redacted]billede 12.4. Hullet fra jordspyddet er i så fald nærmest kommet ind fra siden.

Bilag 12.7 - [redacted] JE[redacted] opgravning lige ved siden af skaden den 30. september 2016
JE[redacted] konstaterer, at han kan stikke en armlængde ind under ejendommen, hvilket må formodes at betyde, at vandet har løbet massivt ind under ejendommen

Bilag 12.8 - [redacted] JE[redacted] konstaterer stadig varm jord den 30. september 2016
JE[redacted] konstaterer, at jorden stadig er varm fra opgravning, og at vandet således må have forvoldt massiv skade på Ejendommens fundament

Bilag 12.9 - Billeder fra Synsmøde med K[redacted] i BC[redacted] den 4. november 2016

Den røde pil markerer igen det påståede hul forårsaget af jordspyd, der nærmest er gået ind fra siden. Dette kan konstateres, da opskæringen af isolering skete lige oppe fra. Dette er dokumenteret i bilag 12.4, og vil tillige blive dokumenteret ved KM[redacted]parts og vidneforklaring. Det bemærkes, at bagsiden er ubrudt.

På baggrund af bilag 12 må det lægges til grund, at skaden er opstået som følge af tæring, og manglende tilstrækkelig vedligehold, som i henhold til praksis, jf. umiddelbart nedenfor, er underlagt et objektivet ansvar. Alternativt er skaden sket i forbindelse med ledningsnettets etablering.

Det gøres tillige gældende, som nævnt ovenfor, at vinklingen af det primære hul i bilag 12.4 umuliggør, at der er tale om en skade forårsaget af et jordspyd.

Højesteret har flere gange gentaget den gældende objektive ansvarsnorm for brud på forsyningsledninger (fx U.1983.866/2 H og delvist gentaget i U.1983.895 H).

”Skader som følge af brug, opstået på den anførte måde, findes som en vandforsyningsudgift at burde bæres af appellant [ledningsejeren], der ejer det pågældende vandforsyningsværk med tilhørende ledningsnet, og som ved sin tekniske og økonomiske planlægning af driften har mulighed for at tage risikoen for sådanne ikke upåregnelige skaders opståen i betragtning”.

Det objektive ansvar følger ligeledes af ældre retspraksis, således eksempelvis U.1963.806 H og U.1977.40, som begge ved følgende næsten identiske formulering statuerer et objektivet ansvar for materialesvigt:

”Skader som følge af brud opstået på den anførte måde [materialesvigt uden kendt årsag] findes som vandforsyningsudgift at burde bæres af [kommunen], der ejer det pågældende vandforsyningsværk med tilhørende ledningsnet, og som ved sin tekniske og økonomiske planlægning af driften har mulighed for at tage risikoen for sådanne ikke upåregnelige skaders opstået i betragtning”.

Det gøres tillige gældende, at tilsidesættelsen af De Sagsøgtes pligt til at vedligeholde forsyningsnettet er illustreret ved det forhold, at BE [redacted] ikke har reageret på det store løbende tab af vand, som [redacted] [redacted] efter egne oplysninger har konstateret i det forudgående år, jf. bilag 6.

Retspraksis er kommenteret med følgende bemærkning i Lærebog i Erstatningsret, 7. udgave, af Bo von Eyben og Helle Isager (2001), side 183:

"...hvilket må illustrere Højesterets ønske om at gøre det klart, at ansvaret for den pågældende skadestype [skade på hovedgasledning] er et objektivt ansvar..."

Det følger videre, at:

"...driftsomkostningssynspunktet - passer som >>hånd i handske<< til skader, der fremkommer ved brud på offentlige ledninger, eftersom den virksomhed, der drives i tilknytning til ledningsnettene, er af langsigtet og monopolagtig karakter, og det offentlige i den sammenhæng er uden likviditetsproblemer."

Allerede på baggrund af retspraksis og litteraturen fastholdes det, at se sagsøgte skal erstatte KM for den opståede skade på objektivt grundlag. De refererede domme og litteratur vil blive fremlagt som sagsøgers materialesamling til hovedforhandlingen.

Det bemærkes i øvrigt, at selv for det tilfælde, at retten måtte finde, at der er tale om en ydre påvirkning af isoleringskappen forårsaget af forhold, som oprindeligt har ligget uden for dét, som må være omfattet BE og B almindelige vedligeholdelsesforpligtelse, så er denne ifølge skønsmanden sket for mellem 10-20 år(!) siden.

På baggrund af, at skaden skønnes at have været undervejs i så mange år, gøres det gældende, at skadens opstående skyldes de sagsøgte løbende utilstrækkelige vedligehold, som er undergivet det ulovbestemte objektive ansvar.

En almindelig løbende vedligeholdelse inden for den periode ville altså kunne have konstateret den begyndende skade, og vedligeholdelsen ligger inden for de påregnelige driftsomkostninger, som ledningsejeren ved sin tekniske og økonomiske formåen har haft mulighed for at indregne, jf. højesteretspraksis og ovennævnte refererede litteratur.

Selv for det tilfælde, at skaden skulle ligge uden for de sagsøgte sædvanlige drifts- og vedligeholdelsesramme, så gøres det gældende, at de sagsøgte har handlet ansvarspådragende ved ikke at iagttage deres kontrolforpligtelse i forhold til et løbende og massivt vandudslip over en lang periode. Såfremt retten måtte komme frem til, at der ikke foreligger et objektivt ansvar, vil KM til den endelige hovedforhandling gøre gældende, at de sagsøgte har handlet ansvarspådragende ved at tilsidesætte deres kontrolforpligtelse.

Ad 2) Forældelse

De sagsøgte har begge fremsat anbringende om, at kravet, uanset om der måtte foreligge et objektive ansvar, er forældet i henhold til den ultimative 10 årige forældelsesfrist.

Dette bestrides.

Det gentages som nævnt ovenfor, at det forudsættes, at se sagsøgte henviser til forældelseslovens § 3, stk. 3, nr. 2.

Det gøres indledningsvis gældende, at retten ikke kan lægge til grund, at den fra de sagsøgte påståede skadevoldende handling er sket for mellem 10-20 år siden. Der er tale om et særdeles stort interval, og skønsmanden bemærker selv, at han, for at besvare spørgsmålet, har været nødsaget til at indlægge en række forudsætninger, som han ikke selv kan vide med sikkerhed er korrekte.

Et sådant grundlag er alt for usikkert til, at retten kan lægge til grund, at den påståede skade eventuelt er sket i dette interval, og det er endvidere åbenbart urimeligt, hvis et så usikkert skøn skulle føre til kravets bortfald som følge af forældelse.

Det gøres videre gældende, at anvendelse af bestemmelsen i forældelsesloven forudsætter en "...skadevoldende handling..." fra en "part" som kravet eventuelt kan rettes imod. En sådan skadevoldende handling fra en part er netop ikke dokumenteret.

Da § 3, stk. 3, nr. 2, således ikke finder anvendelse, skal forældelsesfristen først regnes fra det tidspunkt, hvor fordringshaveren blev bekendt med fordringens bestående, jf. § 3, stk. 2. Dette skete med sikkerhed først i efteråret 2016.

Selv for det tilfælde, at retten måtte finde, at § 3, stk. 3, nr. 2 finder anvendelse, så skal forældelsesfristen først regnes fra den skadevoldende handlingens ophør, jf. Bo von Eyben, "Forældelse" 2012, side 617.

Det gøres gældende, at da der ikke kan bevises en tidligere skadegørende handling, er det mest sandsynlige, at skaden er opstået i forbindelse med trykprøvning på rørene, hvilket blev udført umiddelbart før skadestidspunktet (ugen forinden). Dette blev oplyst af BE [REDACTED] egne medarbejdere ved skadesudbedringen i 2016, og det er siden bekræftet, at flere naboer i om-rådet også oplevede vandskader i forlængelse af trykprøvningen. Ovenstående vil blive dokumenteret ved sagsøgers parts- og vidneforklaringer.

Det er således nærmere dokumenteret, at skaden er opstået som følge af trykprøvning af rørene i 2016, end af en fiktiv og udokumenteret håndværker med et brolæggerspyd.

Det bemærkes i den forbindelse, at vandskaderne på de øvrige ejendomme i området støtter KM [redacted] anbringende om, at den opståede skade skyldes generel manglende vedligehold, og således er omfattet af det objektive ansvar, jf. ovenfor under ad 1).

Selv for det tilfælde, at retten måtte finde, at § 3, stk. 3, nr. 2 finder anvendelse direkte, så følger det af retspraksis, jf. U.2016.3518 V, at forældelsen først skal regnes fra det tidspunkt, hvor den skadevoldende handling fører til en negativ effekt. Dette er med sikkerhed først ved skaden på Ejendommens opståen i efteråret 2016.

Sammenfattende hovedanbringender

Til støtte for den nedlagte påstand 1 gøres det sammenfattende gældende, at de sagsøgte i henhold til retspraksis er pålagt et objektivt ansvar for den opståede skade på KM [redacted] Ejendom.

De sagsøgte har hverken ved skønserklæringen eller de fremlagte bilag i øvrigt dokumenteret, at der er tale om en skade, som skyldes en selvstændigt virkende tredjemand eller i øvrigt forhold, som ligger uden for det, som de sagsøgte i henhold til højesteretspraksis er forpligtet til at indregne i deres drift (driftsomkostningssynspunktet).

Dette støttes videre af, at skønserklæringen ikke støtter, at skaden skulle være opstået som følge af et brolæggerspyd og af, at de sagsøgte ikke har dokumenteret, at et sådant arbejde nogensinde har fundet sted på vejen ved Ejendommen.

Såfremt skønserklæringen tages til indtægt for, at de sagsøgte har dokumenteret, at enten en "ukendt" selvstændigt virkende tredjemand har påført røret den påståede skade, eller at skaden på røret i øvrigt er sket som følge af forhold, der ligger uden for rammerne af de sagsøgtes ansvar som ledningsejere, vil det gøre hele formålet med det objektive ansvar illusorisk.

På baggrund af ovenstående gøres det samlet set gældende, at de sagsøgte er solidarisk eller individuelt (efter rettens skøn) erstatningsansvarlige på objektivt grundlag for den under hovedsagen omtvistede vandskade på sagsøgers ejendom beliggende [redacted] jf. påstand 1.

Til støtte for den nedlagte påstand 2 gøres det sammenfattende gældende, at retten ikke har grundlag for at lægge til grund, at den påståede skade (som er udokumenteret) er opstået for mere end 10 år siden.

Det gøres videre gældende, at de sagsøgte ikke har dokumenteret, at der overhovedet har været en skadevoldende part involveret, jf. forudsætningen i forældelseslovens § 3, stk. 3, nr. 2.

Selv for det tilfælde, at retten måtte finde, at bestemmelsen finder anvendelse, gøres det gældende, at forældelsesfristen i henhold til praksis først skal regnes fra tidspunktet for den skadegørende handling negative effekt.

På baggrund af ovenstående gøres det samlet gældende, at de sagsøgte, uanset udfaldet af påstand 1, er sagsøgers erstatningskrav i hovedsagen ikke forældet, jf. påstand 2.”.

Sagsøgte 1, [REDACTED] A/S, har i sit påstandsdokument anført blandt andet:

”2. Anbringender

2.1 Indledende bemærkninger

2.1.1 Delhovedforhandlingen i denne sag angår to spørgsmål i tilknytning til en vandskade på KM [REDACTED] ejendom.

Retten på Bornholm skal indledningsvis tage stilling til, hvorvidt KM [REDACTED] eventuelle erstatningskrav er forældet.

Hvis Retten på Bornholm finder, at et eventuelt erstatningskrav ikke er forældet, skal retten tage stilling til, hvorvidt BE [REDACTED] og/eller R [REDACTED] [REDACTED] er erstatningsansvarlige efter dansk rets almindelige regler (culpa), eller på ulovbestemt objektivt grundlag, og i så fald om BE [REDACTED] og/eller R [REDACTED] er solidarisk eller individuelt ansvarlige.

2.1.2 Til støtte for den nedlagte frifindelsespåstand gør BE [REDACTED] følgende anbringender gældende:

2.2 Anbringender vedrørende ansvarsgrundlaget

2.2.1 Der gælder ikke et lovbestemt objektivt ansvar for ejere af fjernvarmeledninger for skader, på fjernvarmeledninger henholdsvis for følgerne heraf.

2.2.2 BE bestrider således, at der påhviler en ejer af fjernvarmeledninger et objektivt ansvar for den i sagen omhandlede skade, som med al sandsynlighed er forvoldt ved tredjemands eksterne fysiske handlinger. I skønserklæring af 19. januar 2018 konkluderer skønsmanden i svar 1, at

"... lækagen i røret skyldes udefrakommende korrosionsangreb. Dette, sammenholdt med den skade, der er set på den ydre isoleringskappe og det underliggende skum, bevirker, at den mest sandsynlige skadesårsag vurderes at være skaden på den ydre isoleringskappe har bevirket, ... korrosion. Korrosionen har bevirket en reduktion i godstykkelsen og til sidst en lækage i røret." (Understreget her).

I tilknytning hertil fremgår det af skønserklæringens bilag 1, side 1, at det vurderes, *"... at skaden er sket fra en udefrakommende genstand."* Videre konkluderes det i bilaget, at der alene er korrosion i området omkring hullet i isoleringskappen, men ikke indefra kommende korrosionsangreb.

2.2.3 Det er BE opfattelse, at sagens dokumenter, og i særlig grad skønserklæringen af 19. januar 2018, i overvejende grad sandsynliggør, at skaden på fjernvarmeledningen er sket oven fra ved en ekstern tredjemands nedramning af et brolægger-/vejarbejderspyd i fjernvarmeledningen. De som bilag 12.4, bilag 12.5 og 14 fremlagte fotos samt den som bilag A(1) fremlagte illustration dokumenterer, at skaden på fjernvarmeledningen er forårsaget på et sted med brosten.

2.2.4 KM har ikke bevist at vandskaden er forårsaget af materialetræthed eller manglende/utilstrækkelig vedligeholdelse fra BE side. BE har vedligeholdt fjernvarmeledningen på sædvanlig måde, og fjernvarmeledningen er i øvrigt fuldt funktionsdygtig og i ordentlig stand.

2.2.5 Det bestrides, at BE ud fra et driftsomkostningssynspunkt over for KM skal være risikoen for skader forvoldt af tredjemænd.

2.2.6 Samlet set gør BE således gældende, at der ikke i denne sag foreligger sådanne tungtvejende grunde til, at BE skal pålægges objektivt ansvar på ulovbestemt grundlag.

2.2.7 BE[redacted] gør gældende, at BE[redacted] ikke har pådraget sig erstatningsansvar over for KM[redacted] efter dansk rets almindelige regler, idet BE[redacted] ikke har forvoldt skaden på fjernvarmeledningen, der har ført til vandskade på KM[redacted] ejendom, og idet BE[redacted] derfor heller ikke ved culpøse handlinger eller undladelser har forårsaget skaden.

2.2.8 Eftersom BE[redacted] ikke har forvoldt skaden på fjernvarmeledningen bestrider BE[redacted] at BE[redacted] har gjort sig skyldig i kausale og adækvate ansvarspådragende handlinger eller undladelser.

KM[redacted] har ikke bevist eller blot sandsynliggjort, at BE[redacted] i forbindelse med driften af fjernvarmeanlægget har udvist noget forhold, der efter dansk rets almindelige erstatningsregler kan pådrage BE[redacted] erstatningsansvar.

2.2.9 BE[redacted] bestrider, at der er grundlag for at pålægge BE[redacted] solidarisk ansvar med R[redacted] fordi BE[redacted] ikke er skadevolder.

2.3 Anbringender vedrørende forældelse

2.3.1 På baggrund af KM[redacted] sammenfattende processkrift kan det lægges til grund, at parterne er enige om, at den relevante bestemmelse i forældelsesloven er § 3, stk. 3, nr. 2, hvorefter forældelse senest indtræder

"10 år efter den skadevoldende handlingens ophør for fordringer på erstatning forvoldt uden for kontraktforhold, som ikke er omfattet af nr. 1."

2.3.2 BE[redacted] gør gældende, at KM[redacted] eventuelle erstatningskrav er forældet, idet den skadevoldende handling (skaden på rørets isoleringskappe, som følge af udefrakommende, vertikal påvirkning – formentlig i form af et brolægger-/vejarbejderspyd) skete for mere end 10 år før sagsanlægget den 7. juni 2017.

BE[redacted] henviser til støtte for anbringendet til skønserklæringen af 19. januar 2018, svar 1 og 2. I svar 1 konkluderes det, at skaden på røret har ført til udvendig korrosion, der har bevirket lækage. I svar 2 konkluderer skønsmanden, ud fra en plausibel korrosionshastighed på 0,1-0,2 mm/år til grund, at skaden er forårsaget for 10-20 år siden.

2.3.3 Det gøres i den forbindelse gældende, at 10 års-fristen i forældelseslovens § 3, stk. 3, nr. 2, løber fra den skadevoldende *handling* ophør, dvs. det tidspunkt, hvor den *skadevoldende handling* er foretaget og ophørte ("*handlingstidspunktet*") og ikke først fra det tidspunkt, hvor skaden viser sig ("*virkningstidspunktet*").

Skønsmanden konkluderer i skønserklæring af 19. januar 2018, at den mest sandsynlige skadesårsag vurderes at være, at skaden på den ydre isoleringskappe har bevirket korrosion og at korrosionen har bevirket en gradvis reduktion af godstykkelsen og til sidst lækage fra røret.

Den skadevoldende handling i forældelseslovens § 3, stk. 3, nr. 2's forstand er således her "... skaden på den ydre isoleringskappe...". Skaden er efter BE [redacted] opfattelse forårsaget af et vejarbejderspyd, mens virkningstidspunktet er det tidspunkt, hvor lækagen førte til skade på KM [redacted] ejendom.

Det er således uden betydning om skadefølgerne af den skadevoldende handling først viser sig efter 10 års-fristen, idet den absolutte forældelsesfrist ikke er undergivet suspension.

2.3.4 KM [redacted] har i det sammenfattende processkrift, side 8, gjort følgende gældende:

Det gøres videre gældende, at anvendelse af bestemmelsen i forældelsesloven forudsætter en "...skadevoldende handling..." fra en "part" som kravet eventuelt kan rettes imod. En sådan skadevoldende handling fra en part er netop ikke dokumenteret.

Forældelseslovens § 3, stk. 3, nr. 2, forudsætter efter ordlyden og forarbejderne ikke, at skaden er forårsaget af en "part".

2.3.5 Sammenfattende gøres det gældende, at skadevirkningerne indtrådte (*virkningstidspunktet*) i perioden op til den 27. september 2016, og ved en korrosionshastighed på 0,2 mm/året, skete den skadevoldende handling/påvirkning (*handlingstidspunktet*) den 26. september 2006 og dermed 10 år, 8 måneder, 1 uge og 4 kalenderdage (3906 kalenderdage) før sagsanlægget den 7. juni 2017.

KM [redacted] eventuelle erstatningskrav var således forældet efter forældelseslovens § 3, stk. 3, nr. 2, på tidspunktet for indlevering af stævningen, idet der ikke forinden var foretaget forældelsesafbrydende skridt."

Sagsøgte 2, BE [redacted] har i sit påstandsdokument anført blandt andet:

"Ad sagsøger

Det bestrides, at skaden på forsyningsledningen og den påståede vand-skade hos sagsøger kan henføres til fejl eller forsømmelser begået af sagsøgte 2 eller til nogen, for hvem sagsøgte 2 hæfter.

Det bestrides desuden, at der påhviler sagsøgte 2 et objektivet ansvar eller skærpet ansvar for den påståede vandskade hos sagsøger.

Det gøres herom nærmere gældende, at sagsøger ikke har dokumenteret, at vandskaden skyldes materialesvigt eller andre forhold, der i henhold til retspraksis indebærer en skærpet vurdering af ansvarsforholdene for den påståede vandskade.

Det gøres således gældende, at det med den foreliggende skønsrapport ligger fast, at den mest sandsynlige årsag til beskadigelsen af forsyningsledningen er en påvirkning fra en oppefra kommende genstand, jf. skønsrapportens besvarelse af spørgsmål 4, ligesom der henvises til skønsrapportens bilag 1 fra Force Technology, hvorefter følgende fremgår:

"Da siderne omkring skaden var trykket ind mod selve røret, vurderes det, at skaden er sket fra en udefra kommende genstand (min fremhævelse). Det kan ikke ud fra rørprøven fastslås, hvad der har forårsaget skaden på den ydre isoleringskappe."

Det gøres således gældende, at de tekniske undersøgelser dokumenterer, at skaden er sket fra en udefra kommende genstand, dog uden at det har været muligt at konkretisere eller identificere denne genstand nærmere. Der foreligger således ikke dokumentation for, at skaden på forsyningsledningen kan henføres til materialesvigt og/eller andre forhold, som indebærer et objektivet ansvar eller skærpet ansvar i henhold til Højesterets praksis om ledningsbrud mv.

For så vidt angår spørgsmålet om forældelse af sagsøgers mulige krav, gøres det med henvisning til skønsmandens besvarelse af spørgsmål 2 gældende, at skaden er sket for mindst 10 år siden regnet i forhold til sagsøgers stævning af 7. juni 2017. Sagen er således anlagt efter udløbet af den absolutte forældelsesfrist på 10 år i forældelsesloven, og sagsøgers mulige krav er forældet.

Ad sagsøgte 1

For det tilfælde, at sagsøgte 2 måtte blive pålagt helt eller delvist erstatningsansvar for vandskaden på sagsøgers ejendom, gøres det gælden-

de, at sagsøgte 1 skal friholde sagsøgte 2 herfor, idet sagsøgte 1 som forsyningselskab og ansvarlig for driften er nærmest til at bære risikoen og ansvaret for den af sagsøger påståede vandskade på dennes ejendom beliggende [REDACTED]”.

Parterne har under delhovedforhandlingen nærmere redegjort for deres opfattelse af sagen.

Rettens begrundelse og resultat

Ad objektivt ansvar

Efter bevisførelsen, herunder navnlig vidnet J[REDACTED] forklaring om, at han deltog i forberedelsen af reparationen af røret, og at der ikke var andre huller i røret, end det, der var ved hullet i isoleringskappen, må det lægges til grund, at der alene var ét hul i røret, og at dette hul var i det rørstykke, der blev fremsendt til skønsmanden, samt at de rørstykker, der i øvrigt blev skåret væk, var intakte, og at de alene blev skåret væk for at sikre en hensigtsmæssig reparation af røret.

Ved skønsmandens erklæring og dennes forklaring under afhjemlingen i retten må det lægges til grund, at hullet i røret skyldes et udefrakommende korrosionsangreb som følge af en skade på den ydre isoleringskappe. Det må endvidere lægges til grund, at korrosionen er forløbet lineært, således at den endelige gennemtæring af røret har fundet sted ikke under 10 år og ikke over 20 år efter skaden på den ydre isoleringskappe. Endelig må det lægges til grund, at skaden på den ydre isoleringskappe er opstået fra en udefrakommende genstand, der har ramt isoleringskappen ovenfra, idet det ikke har været muligt for skønsmanden nærmere at fastslå skadesårsagen.

Under disse omstændigheder finder retten efter bevisførelsen, at skaderne som følge af bruddet på fjernvarmerøret ikke kan tilskrives et materialesvigt, som det bør tilpligtes fjernvarmeselskabet eller regionskommunen at bære som en fjernvarmeforsyningsudgift på et objektivt grundlag.

De sagsøgte frifindes derfor for sagsøgerens påstand 1.

Ad forældelse

Sagen vedrører erstatning for tingsskade forvoldt uden for kontraktsforhold. Erstatningskravet er således omfattet af forældelsesreglen i forældelseslovens § 3, stk. 3, nr. 2, hvorefter følger, at kravet forældes 10 år efter den skadevoldende handlingens ophør.

Forældelsesfristen i § 3, stk. 3, nr. 2, er absolut og suspenderes ikke af som følge af eksempelvis skadelidtes manglende kendskab til den skadegørende handling.

Som anført ovenfor må det efter skønserklæringen lægges til grund, at bruddet på fjernvarmerøret skyldtes korrosion, som følge af et tidligere brud på rørets isoleringskappe, og at bruddet på isoleringskappen har fundet sted ikke under 10 år og ikke over 20 år forud for bruddet på fjernvarmerøret.

I forholdet mellem sagsøgeren og de sagsøgte finder retten imidlertid, at den skadevoldende handling ikke er den handling, der medførte bruddet på isoleringskappen, men derimod bruddet på selve fjernvarmerøret, der førte til vandskade på sagsøgerens ejendom.

På denne baggrund finder retten efter det foreliggende ikke grundlag for at fastslå, at sagsøgerens eventuelle fordring på erstatning mod de sagsøgte er forældet.

Sagsøgerens påstand 2 tages herefter til følge.

Retten træffer afgørelse om sagsomkostninger i forbindelse med sagens endelige afgørelse for retten.

THI KENDES FOR RET:

■■■■■■■■■■■■■■■■■■■■ A/S og B ■■■■■■■■■■■■■■■■■■■■ er ikke erstatningsansvarlige på objektivet grundlag for vandskaden på sagsøgerens ejendom beliggende ■■■■■■■■■■■■■■■■■■■■

Sagsøgerens eventuelle erstatningskrav mod de sagsøgte for vandskaden på sagsøgerens ejendom beliggende ■■■■■■■■■■■■■■■■■■■■ er ikke forældet.

Vejledning

Retten har afsagt dom i sagen.

Hvis du er utilfreds med afgørelsen, kan du som udgangspunkt anke dommen til landsretten. Hvis du kun er utilfreds med dommens afgørelse om sagsomkostninger, kan du kære denne del af afgørelsen til landsretten.

Ikke alle afgørelser kan ankes eller kæres

Dommen kan kun ankes, hvis forskellen mellem byrettens dom og det resultat, du ønsker at opnå i landsretten, er over 20.000 kr. Hvis forskellen er mindre, skal du have tilladelse fra Procesbevillingsnævnet for at anke.

Landsretten kan afvise at behandle en ankesag, hvis landsretten vurderer, at der ikke er udsigt til, at sagen vil få et andet udfald i landsretten.

Du kan kun kære afgørelser om sagsomkostninger, hvis omkostningsbeløbet er fastsat til mere end 20.000 kr., eller hvis retten har bestemt, at ingen af parterne skal betale sagsomkostninger, og du kræver, at modparten skal betale mere end 20.000 kr. I andre situationer kan omkostningsafgørelsen kun kæres, hvis du får tilladelse fra Procesbevillingsnævnet.

Frister for at anke og kære

Fristen for at anke er 4 uger fra dommens afsigelse. Hvis du ikke kan anke uden en tilladelse fra Procesbevillingsnævnet, skal du indlevere en ansøgning til Procesbevillingsnævnet inden 4 uger.

Fristen for at kære omkostningsafgørelsen er 2 uger fra dommens afsigelse. Hvis du ikke kan kære afgørelsen uden tilladelse fra Procesbevillingsnævnet, skal du indlevere en ansøgning til Procesbevillingsnævnet inden 2 uger.

Sådan gør du, hvis du vil anke eller kære

Du kan anke dommen på minretssag.dk ved at trykke på knappen "Opret appel" og derefter vælge "Anke" og følge vejledningen der. Hvis du vil kære omkostningsafgørelsen, skal du vælge "Kære" og følge vejledningen der.

Hvis du ønsker at søge tilladelse til anke eller kære hos Procesbevillingsnævnet, skal du indlevere din ansøgning til Procesbevillingsnævnet. Du kan ikke indle-

vere ansøgningen på minretssag.dk. Du kan få mere vejledning om, hvordan du søger tilladelse hos Procesbevillingsnævnet på domstol.dk.

Du kan få mere vejledning blandt andet om retsafgift på domstol.dk.

Publiceret til portalen d. 28-05-2018 kl. 13:00

Modtagere: Advokat (L) Jacob Fenger, Sagsøger KM [REDACTED]

Sagsøgte [REDACTED] A/S, Advokat (H) Håkun

Djurhuus, Sagsøgte E [REDACTED] Regionskommune, Advokat Søren Nørkær
Hansen

Advokat Jens Andersen-Møller
Holst, Advokater Advokatpartnerselskab
Hans Broges Gade 2
8000 Aarhus C

Civilretten
Kolding Åpark 11, Postboks
836
6000 Kolding
Tlf. 99 68 68 60
civil.kol@domstol.dk
Kontonr. i Danske Bank
0216 4069 133 851
EAN nr. 5798000161788
man.-fre. 8.30-15.00
www.domstol.dk/kolding

Sagsnr.BS 1-2081/2016
Deres j.nr.108570

Stinne Juul Christensen mod Jem & Fix A/S

Den 29. maj 2018

Parterne er uenige om varigheden af hovedforhandlingen.

Parterne bedes derfor inden den 5. juni 2018 indlevere en tidsplan, hvorom der er enighed.

Retten vil herefter beramme sagen.

Med venlig hilsen

Julie Hansen
Kontorfuldmægtig